

Albumul de familie și cărțile pentru copii

de Melinda Dincă

Interesantă această relație aproape simbiotică între imaginile copiilor din fotografiile Banatului de altădată și cărțile din literatura pentru copii. Această alăturare arată un continuum firesc între imaginea copiilor care au trăit în urmă cu mai bine de un veac, reprezentările despre cărțile copilăriei noastre, petrecută în urmă cu mai multe zeci de ani și bucuria micilor exploratori de carte, prezenți aici și acum, la expoziție. Continuumul acesta e dat de puterea vindecătoare a fotografiei din albumul familiei, care, asemeni *Amintirilor din copilărie* a lui Creangă, aduce trecutul în prezent și ne face să retrăim emoții puternice din propria noastră copilărie.

Privind fotografiile, ne imaginăm cum fiecare scenă a fost pregătită minuțios. Poate că familia s-a pregătit pentru călătoria la fotograf cu săptămâni înainte. Poate că evenimentul a fost înțeles de către copii drept o provocatoare expediție la oraș. Mama și doica au spălat și apretat hainele bune pentru fiecare cu multe zile în urmă. Poate că cei mici au fost îndrumați să fie cuminiți în studioul fotografului, iar tatăl a renunțat la o jumătate din ziua la târg. Ne imaginăm finalul scenei, când toți sunt îndemnați să zâmbească, iar mai apoi cum rămân orbiți de lumina intensă care a pictat imaginea fotografică. Apoi ne gândim la sărbătoarea familiei, ocazia aleasă pentru a fi immortalizată: nunta, fiul cel mare devenit cătană, absolvirea școlii de către unul dintre copii, schimbarea locuinței. Albumul de familie arată mai mereu evenimente fericite din viață, iar răsfoirea lui este o călătorie în trecutul familiei. Aici fotografia se întâlnește cu poveștile din cărțile copilăriei, trezind în cititor nostalgia copilăriei timpurii.

În copilăria mea cărțile de povești au fost prezente datorită bunicii mele paterne.

Bunica, povestitoarea mea

Bunica mea era adolescentă când tatăl ei a plecat pe front și mai apoi a fost dus pentru șapte ani în prizonierat la Minsk (astăzi capitala Republicii Belarus). Mama sa era însărcinată cu cel de al patrulea copil. Resursele familiei s-au epuizat curând, iar viața devenise o călătorie clandestină între mai multe localități din regiunea Banatului (Carașova, Jimbolia, Timișoara) unde mama și cei patru copii au găsit familii dispuse să-i

găzduiască temporar și să-i ascundă din calea rușilor. Cu toate acestea, copiii au crescut feriți, cât se putea, de răutatea vremurilor: au mers intermitent la școală, viața și-a urmat cursul în sărăcie și nesiguranța zilei de mâine. Când tatăl s-a întors din prizonierat și-a întâlnit pentru prima dată ultimul născut, iar fiica cea mare era deja căsătorită și născuse primul băiat. Din perioada aceea ne-au rămas câteva scrisori venite de pe front și neprețuite istorisiri care au clădit în timp identitatea familiei noastre. În familia noastră, cea mai puternică femeie este bunica mea, care și-a îngrijit mama lehză și cei trei frați mai mici, a călătorit singură cu trenul la București, la Bistrița și în alte părți la rude să ceară sprijin, a mutat familia în podul unei case din Jimbolia „până ce au trecut rușii”, s-a îndârjit mereu să asigure supraviețuirea și continuitatea familiei.

Treizeci de ani mai târziu, bunica acesta îmi citea zilnic cărți de povești cu eroi, despre binele care învinge, despre bucuria vieții. Eu m-am născut pe timp de pace, iar ea avea speranța că așa voi trăi, și încrederea că doar din cărți și din povești pot învăța și îmi pot defini caracterul.

Biblioteca de la Mehala

Când am început școala primară, bunica m-a dus la biblioteca din cartier și am primit primul meu abonament. Săptămânal vizitam casa veche din paiantă - Filiala Mehala a Bibliotecii Județene¹ -, alegeam cărți din raftul pentru copii, pentru fiecare carte scriam câte o fișă cu datele mele. Apoi bibliotecara își nota în registru datele despre cărțile ce urmau să fie împrumutate, scotea fișa fiecărei cărți din buzunarul din carton alb din spatele cărții și completa data împrumutului și data returnării, semnă și puteam să iau cărțile acasă. Fascinația întregului ritual de la bibliotecă m-a făcut să exersez îndelung primele mele iscălituri, la vârsta de șase ani. Iar solemnitatea cu care bibliotecara organiza lucrurile și sunetul înfundat al ștampilei în tușiera cu care marca trecerea de la o secvență la alta a laboriosului proces, m-au responsabilizat în relație cu cărțile: am încetat să le subliniez, să scriu pe marginea paginilor notițe, să îndoi colțurile paginilor

¹clădirea a intrat în patrimoniul Bisericii Greco-Catolice în jurul anilor 2000, a fost demolată și în prezent noua construcție are o altă destinație.

sau să le abandonez neglijent sub pernă atunci când adormeam.

Poveștile nemuritoare

Zi de zi, de luni până sâmbătă, (că pe atunci aveam șase zile de școală pe săptămână), după masa de prânz, bunica îmi citea din cărțile împrumutate de la bibliotecă. Știa ea că peste treizeci de ani manualele de parenting vor recomanda părinților (mă rog, și bunicilor cu rol parental) să le citească copiilor până la vârsta de zece ani, chiar dacă cei mici se deprind cu cititul mai devreme. Am ales pe rând, basmele fraților Jacob și Wilhelm Grimm, Hans Christian Andersen, Lewis Carroll, Mark Twain, Antoine de Saint-Exupéry. Și ale autorilor români, precum Ion Creangă (*Amintiri din copilărie*) și basmele culese din folclor de către Petre Ispirescu (*Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, *Prâslea cel voinic și merele de aur*, *Înșir-te mărgărite*, *Aleodor Împărat*, *Ileana Cosânzeana*, *Greuceanu*, *Zâna munților*). Multe dintre aceste povestiri și basme se găseau în nenumăratele volume de *Povești Nemuritoare*. Până la vârsta de zece ani, am reușit să le epuizăm pe toate și să recitim o bună parte dintre ele. Și bine am făcut pentru că, începând cu clasa a V-a, am schimbat școala, iar vizitele la bibliotecă și cititul au intrat în totalitate în responsabilitatea mea. Dar eram pe deplin pregătită pentru responsabilitatea asta și deja demult primisem microbul, dependența față de citit.

Nu pot alege una dintre *Poveștile Nemuritoare*, pentru că toate mi-s dragi depotrivă. Însă aș vrea să vă spun că, pentru mine, rutina asta cotidiană, când bunica și cu mine aveam o oră numai a noastră, când ea se oprea din treburile casei și îmi citea mie și numai mie o poveste, este ceea ce am stabilit încă de pe atunci că va rămâne o poveste nemuritoare în viața mea. Și m-am ținut de cuvânt atunci când am devenit părinte.

Marele Uriăș Prietenos – M.U.P.

Fiica mea ascultă o poveste în fiecare seară, citită de mine sau de tatăl ei. Așa cum uneori îmi amintește chiar ea, “indiferent cât de târziu ajungem acasă, indiferent ce se întâmplă, îmi citești o poveste”. Pa când a împlinit cinci ani, epuizasem cărțile copilăriei mele, frații Grimm, Andersen, Petre Ispirescu... După treizeci de ani m-am trezit că plâng iarăși în timp ce citesc *Soldățelul de Plumb* și mă sperie răutatea mașterilor de a le domina pe prințelesele orfane în toate poveștile cu regate neasemuite.

Apoi am început să descoperim literatura pentru copii pe care nu o știam în copilăria mea: Roald Dahl (*Marele Uriăș Prietenos*, *James și piersica uriașă*, *Vrăjitoarele*, *Fabrica de*

ciocolată, *Danny, campionul lumii*), Eleanor Porter (*Pollyanna*), Astrid Lindgren (*Pipi șosețica*), E. B. White (*Pânza Charlotiei*).

Prima carte a rămas cea mai îndrăgită de fetița mea, până acum. Am citit *Marele Uriăș Prietenos* de trei-patru ori până vara trecută, când am aflat că a fost ecranizată². La vârsta de șase ani, fetița mea a urmărit filmul MUP, cu ochelari 3D peste ochelarii de vedere, la mall, așa cum sunt acum cinematografele și ecranizările pentru copii. Am urmărit împreună autenticitatea scenariului în relație cu povestea din carte și ne-a impresionat mult că personajele din filmul de animație le poți recunoaște după cele desenate în carte³. Apoi, primăvara aceasta, în aprilie 2017, am vizitat pentru două zile Londra. Primul nostru plan de acasă a fost să mergem pe urmele lui MUP și ale lui Sophie, în căutarea Reginei. Zis și făcut: am descoperit locurile ferite din Hyde Park, am atins zidul grădinii Reginei pe care MUP l-a trecut cu ușurință printr-un salt, am fotografiat fereastra prin care MUP i-a suflat Reginei un vis despre viața de pe tărâmul uriașilor. Cartea despre uriași și curajoasa Sophie prinseseră viață! Mai apoi, în cartea *Danny, campionul lumii*, am citit cum tatăl îi povestește lui Danny *Marele Uriăș Prietenos*, iar fiica mea a mai rămas pentru o vreme captivă în lumea magică a copilăriei.

Acum citim în tandem, un capitol eu, o pagină ea, un alt capitol tata, o altă pagina ea. Cu ajutorul cărților de povești sper ca magia și fascinația pentru nepătruns să rămână încă o vreme în viața noastră!

² *The Big Friendly Giant*, în regia lui Steven Spielberg, a avut premiera în România la data de 1 iulie 2016: “În toila nopții, micuța Sophie este înșfăcăată din pat de un uriaș care i se prezintă astfel: „Eu este singurul uriaș cumsecade și zăpăcit din tot Tărâmul Uriașilor. Eu este Marele Uriăș Prietenos. Eu este MUP”. Ba mai mult, Sophie află că MUP are o îndeletnicire nobilă și misterioasă: colecționează vise pe care le suflă în urechile copiilor adormiți. În scurt timp, puterile lui MUP vor fi puse la încercare, iar Sophie și noul ei prieten își propun să-i oprească pe uriașii mâncători de oameni, într-o îndrăzneată misiune la care participă însăși regina Angliei.” (“Cinemagia”, iunie 2016)

³ Quentin Blacke a ilustrat toate cărțile scrise de Roald Dahl, cu excepția volumului *Minpins*. La început, Quentin a fost emoționat pentru că urma să lucreze cu un autor atât de faimos, dar în foarte scurt timp cei doi s-au împrietenit. Quentin nu afla nimic despre noile povești până când nu primea manuscrisul. „O să te distrezi citind-o”, obișnuia să-i spună Roald Dahl sau „o să-ți dea de furcă”. Quentin făcea apoi o mulțime de schițe pe care le ducea în căsuța din Gipsy House, unde îi arăta lui Dahl la ce se gândise. Roald Dahl voia ca poveștile sale să fie bogat ilustrate - așa că, până la urmă, Quentin a realizat de două ori mai multe ilustrații pentru *Marele Uriăș Prietenos* decât stabiliseră inițial. (editura Arthtur, <http://www.editura-arthur.ro/info/ilustrator/blake-quentin-#sthash.2JoPLM9i.dpuf>)